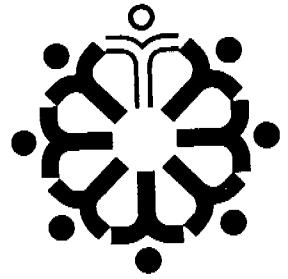

طرحی برای استخراج گوهر مدیریت توانمند از معدن مدرسه

شهردار مدرسه

نصرت الله تابش - مجری طرح شهردار مدرسه

حجم عظیم فعالیتهای ناشی از توسعه کشور، حضور فعال و داوطلبانه نیروهای مردمی را می طلبد. چرا که اگر بنا باشد ذخایر عظیم انسانی و مادی کشور به بهره‌وری مناسب برسد، بدیهی است که دولت به تنهایی قادر به تحقق آن نبوده و نخواهد بود. بنابراین نیاز به مشارکت مردم در تمامی عرصه‌های مربوط به توسعه کشور هر روز وضوح بیشتری می‌یابد و این نیاز در کلانشهری مانند تهران که به سرعت در حال تغییر چهره است، بیشتر بارز شده است.

مردم ما در هر جایی که رنگ و بویی از اسلام داشته باشد، آنچه دارند در طبق اخلاص می‌گذارند. مثلاً در روزهای ماه محرم، وسیع‌ترین و عمیق‌ترین نوع مشارکت‌ها

که از جان و اعتقاد مایه می‌گیرند، به ظهور می‌رسند و این ایام زیباترین روزهای تجلی مشارکت و وحدت عمومی است. دهها هزار تکیه بر پای می‌شود و مردم بطور خودجوش متشکل شده، فعالیت‌های شگفت‌انگیزی تحقق پیدا می‌کند.

تجلی پیوند عمیق مردم ما با محرم به حضور گرم و پرشور آنان در جبهه‌های نبرد در هشت سال دفاع مقدس انجامید که قلم ما عاجز از توصیف آن است و راویان فتح به زیباترین زبان، خاطرات آن را زنده نگه‌داشته و با خون خویش مَهر جاودانگی بر آن زده‌اند، هر چند رازهای سربه‌مُهری را ناگشوده گذاشتند و رفتند.

در گذشته‌های نه چندان دور قبل از انقلاب هم هرگاه آسیبی از طریق زلزله و سیل بر پیکرهٔ این اُمَّت وارد می‌شد، حضور مؤمنان به سرعت شکل می‌گرفت و پیش از اقدام دستگاه‌های رسمی، مرحم زخمهای آسیب دیدگان می‌شد. اما همین روحیهٔ پرشور داوطلبانه هرچه به عرصه‌های رسمی‌تر مربوط به اجتماع نزدیکتر می‌گردید، کم‌رنگتر می‌شد و شاید علت آن این بود که در گذشته در عرصه‌های رسمی برای مردم بهایی قائل نمی‌شدند و حضور مردم را مزاحم تلقی می‌کردند.

اما ایران امروز بشدت نیازمند توسعهٔ فرهنگ مشارکت داوطلبانه در عرصه‌های رسمی است، لذا دستگاه‌های گوناگون برای تحقق این هدف به چاره‌اندیشی پرداخته‌اند. در این میان ادارهٔ شهرها نیاز بیشتری به مشارکت مردمی دارد، بخصوص در مرکز حکومت اسلامی که حتی وضع ظاهری آن پیشانی انقلاب محسوب می‌شود و هر تغییر و تحولی در آن منشاء توجهات جهانی در بین دوستان و دشمنان است. به همین جهت شهرداری تهران با درک درست از این ضرورت، پیشنهاد مطالعه بر روی شیوه‌های تحقق مشارکت داوطلبانهٔ مردم را به مراکز تحقیقاتی ارائه کرد که در نهایت، منجر به تصویب طرح "شهردار مدرسه" شد که به توسط گروه پژوهشگری دانشکدهٔ علوم اجتماعی دانشگاه علامهٔ طباطبایی به رهبری و سرپرستی آقای دکتر پرویز پیران تهیه شده بود. این طرح در سال تحصیلی ۷۳-۷۲ بطور آزمایشی در ۲۰ مدرسهٔ راهنمایی تهران که به شیوهٔ مطالعات علمی انتخاب شده بودند به اجرا درآمد که نتایج مثبت آن منجر به تممیم طرح در سطح ۴۰ مدرسه در سال تحصیلی ۷۴-۷۳ شد. این طرح پیگیر اهدافی پانزده‌گانه است که می‌توان آنها را حول سه محور خلاصه کرد.

- ۱- شخصیت بخشیدن به نوجوانان برای ایجاد تعادل رفتاری و عاطفی
- ۲- تقویت روحیهٔ مشارکت‌جویی داوطلبانه در سطح شهر، مدرسه و خانواده
- ۳- شناخت بهتر شهر و مدرسه و شیوه‌های ادارهٔ آنها به منظور ایجاد رابطهٔ عاطفی و مسؤولانه نسبت به محیط زندگی

براساس این طرح دانش‌آموزان مقطع راهنمایی ابتدا کاندیداتوری خود را برای پذیرش مسؤولیت‌های شورای شهر، شهرداری و معاونت‌ها اعلام می‌کنند و در فرصت تبلیغات انتخاباتی به معرفی توانایی‌ها و مطرح کردن برنامه‌های خود برای دانش‌آموزان

می‌پردازند و سرانجام با رأی دانش‌آموزان، شهردار و اعضای شورای شهر و ۶ نفر معاونان شهردار انتخاب می‌شوند. کارشناسان و رابطان طرح در مناطق بیست‌گانه شهرداری، مسؤولیت توجیه انتخاب‌شدگان را به عهده دارند و امکانات خود را برای حمایت از طرح‌های شهردار مدرسه اعلام می‌کنند. شهردار مدرسه در ۶ عرصه با هدایت و تصویب شورای شهر به فعالیت می‌پردازد.

فعالیت‌های مربوط به ایجاد و توسعه فضاهای سبز، امکانات بهداشتی، امکانات ورزشی، امور فرهنگی و اجتماعی، ترافیک و حمل و نقل و سرانجام همیاری درسی از مهمترین موارد مورد توجه این طرح است که ایجاد آلفی تئاتر، رنگ‌آمیزی ساختمانها، اصلاح سیستم‌های روشنایی مدارس و ایجاد فضای سبز مطلوب از ثمرات اجرای طرح می‌باشد. عمده‌ترین کارکرد این طرح، تحقق اهداف تربیتی است. نوجوانان ما وقتی فضایی را در مقابل خود گشوده می‌بینند که می‌توانند در آن ابراز وجود کنند و به تمرین نقش‌های اجتماعی بپردازند، با شور و شوق بسیاری در این طرح شرکت می‌کنند. تمام مراحل اجرایی طرح تاکنون برکاتی را در پی داشته است که مجریان طرح را مصمم به توسعه آن در سطح کل مدارس تهران کرده است و ان شاء الله در صورت توفیق، به این طرح به عنوان یک طرح تأثیرگذار در سطح ملی می‌اندیشند.

گفتنی است که در روزهای برگزاری انتخابات شهردار مدرسه نوجوانان ما رفتارهای بسیار زیبایی از خود نشان داده‌اند. پوستره‌های تبلیغاتی آنان اغلب نشانگر ذوق و سلیقه و تکیه بر توانایی‌های واقعی آنهاست. آنها به وسیله این طرح کاندیدا شدن، انتخاب کردن

و وعده درست و منطقی دادن را تجربه می‌کنند. در جلسات شورای شهر تحمل عقاید دیگران را به مرور می‌آموزند و با فعالیت‌های خود ثمره تلاش خویش را تحقق یافته می‌بینند و احساس خودارزشمندی آنها تقویت می‌شود. بسیاری از این امور از نظر روانی و رفتاری به تعادل آنها منجر شده، چه بسا از بروز بسیاری از رفتارهای ضداجتماعی جلوگیری می‌کند و زمینه‌ساز جامعه‌ای سالم و برخوردار از نیروهای مؤثر و مفید می‌شود.

علاوه بر آثار مثبت تربیتی این طرح، نوجوانان نشان داده‌اند که از توانایی بسیار خوبی در جهت تغییر مطلوب محیط زندگی خود برخوردارند. یکی از مریبان دلسوز امور تربیتی در یکی از مدارسی که این طرح در آن اجرایی شد، متأثر از اجرای این طرح در مدارس دیگر، در مدرسه خود اقدام به تشکیل گروه نظافت می‌کند و در مدت یک هفته مشاهده می‌کند که میزان فعالیت نظافتچی مدرسه به نصف تقلیل یافته است. برآوردهای تخمینی نشان می‌دهد که اگر امور مربوط به بهسازی و نگهداشت مدرسه به خود دانش‌آموزان واگذار شود علاوه بر آثار تربیتی آن، ثمرات مادی فراوانی نیز خواهد داشت که فقط در بخش بهداشت و نظافت در سطح ملی سربه‌میلیاردها تومان خواهد زد.

هر چند که ثمرات مادی طرح جزء اهداف طرح نبوده است و فقط از آثار تبعی آن محسوب می‌شود، اما بررسی‌های مجریان طرح نشان داده‌است که مدارس، معادن استخراج نشده‌ای از توانایی در امر مدیریت است. در جلسات پایانی سال و گردهمایی شهرداران مدارس برخی از این عزیزان آنچنان پرقدردان و دقیق از فعالیت‌های خود گزارش ارائه دادند که مجریان طرح تمامی سرمایه‌گذاری مادی و معنوی خود را در مقابل این دستاورد، کم و ناچیز تلقی می‌کنند. وسعت فعالیت‌ها، شور و شوق بی‌دریغ و بدون چشمداشت نوجوانان و دقت و سرعت عمل آنها موجب شگفتی اغلب شاهدان عینی از بزرگواران آموزش و پرورش و دست‌اندرکاران شهرداری شده و به ایجاد انگیزه‌ای قوی برای توسعه طرح منجر گردیده است. البته این ویژگی در همه مدارس مشمول طرح مشاهده نشده است، اما در موارد ناموفق هم، مشکل از جانب مجریان طرح بوده است و نه دانش‌آموزان.

با توجه به اینکه مدیران و مسئولان آموزش و پرورش عمدتاً نسبت به طرح نگرشی مثبت داشته و مدیران و مریبان مدارس با از خودگذشتگی به تحقق اهداف طرح کمک کرده‌اند، به نظر می‌رسد که توسعه طرح در آینده نه چندان دور در کل مدارس، دور از دسترس نیست و این طرح که به ابتکار شهرداری تهران به اجرا درآمده و در بعضی مجامع بین‌المللی مربوط به فعالیت‌های دانش‌آموزی به نام ملت ما ثبت شده است، افتخاری دیگر برای نظام مقدس جمهوری اسلامی خواهد بود. ان‌شاء‌الله